

Veselības ministrijas 2011.gada 16.jūnija sanāksmes protokols

Darba kārtība:

1. Iespējamie grozījumi normatīvajos aktos attiecībā uz dzērienu, kas satur alkoholu, pieejamības ierobežošanu bērniem;
2. Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna 2012.-2014.gadam projekta sadaļas, kas zaudējušas aktualitāti.

Sanāksmi vada:

Inga Šmate – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore

Sanāksmē piedalās:

Dimitrijs Trofimovs – Iekšlietu ministrija

Elga Lūse – Valsts policija

Ilva Drunka – Valsts policija

Aldis Dūdiņš – Labklājības ministrija

Inga Millere – Valsts bērnu tiesību aizsardzības ministrija

Sindijs Logins – Valsts bērnu tiesību aizsardzības ministrija

Imants Tiesnieks – Finanšu ministrija

Ieva Kodoliņa-Miglāne – Finanšu ministrija

Tatjana Pļaviņa – Finanšu ministrija

Liene Anspoka – Valsts ieņēmumu dienests

Zigfrīds Grinpauks – Aizsardzības ministrija

Ilze Beināre – Ekonomikas ministrija

Intars Eglītis – Ekonomikas ministrija

Sarmīte Kapeika – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Ieva Baldiņa-Brūklīte – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Inese Olafsona – Latvijas Darba devēju konfederācija

Ingrīda Vilkārse – Kultūras ministrija

Astrīda Stirna – Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs

Māris Taube – Veselības ekonomikas centrs

Aija Pelne – Veselības ekonomikas centrs

Protokolē:

Inga Liepiņa – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Atkarību profilakses nodaļas vadītāja

I.Šmate atklāj sanāksmi un informē, ka darba kārtībā ir divi apspriežamie jautājumi.

1. Iespējamie grozījumi normatīvajos aktos attiecībā uz dzērienu, kas satur alkoholu, pieejamības ierobežošanu bērniem.

I.Šmate norāda, ka Veselības ministrija (turpmāk – VM) šī jautājuma risināšanai piedāvā veikt grozījumus Bērnu tiesību aizsardzības likumā. I.Šmate aicina klātesošos sanāksmes dalībniekus izteikties par attiecīgo VM priekšlikumu grozījumiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā (skatīt pielikumā), kā arī izteikties, vai ir nepieciešamas izmaiņas pastāvošajā likumdošanā.

A.Stirna norāda, ka šāda diskusija ir pamatota, jo likums „Par akcīzes nodokli” nedefinē alkoholiskos dzērienus kā tādus; minētais likums nosaka tikai limitu sākot ar kuru tiek iekasēts akcīzes nodoklis. Narkologi ekspertīzēs novēro, ka jaunieši ļoti lielos daudzumos dzer, tajā skaitā lieto „nealkoholiskos dzērienus”. Pieauguša cilvēka organismu nevar salīdzināt ar bērna organismu. Bērnam pie 0,3 promilēm mēdz būt izteikta reibuma pakāpe, bet pieaugušajiem klīniskā simptomātika var neizpausties. A.Stirna norāda, ka minētais ierosinājums ir pamatots, pareizs un atbalstāms.

I.Olafsons uzsver, ka runa iet nevis tikai par sidru, bet par visiem dzērieniem kopā. Svarīgi ir kāds regulējums ir Eiropas Savienībā, lai mūsu valstī šis regulējums nebūtu savādāks kā citās dalībvalstīs, jo pretējā gadījumā mēs ierobežojam savus ražotājus.

I.Šmate norāda, ka VM priekšlikums neierobežo preču tirdzniecību; runa iet par konkrētu patērētāju grupu, kurai nav jālieto šādi dzērieni.

I.Olafsons – mums pašlaik ir noteikts, ka bērni nedrīkst iegādāties un lietot alkoholiskos dzērienus, bet problēma ir tāda, ka bērni var iegādāties alkoholiskos dzērienus, tāpēc ir svarīgi, lai pastāvošais aizliegums tiktu ievērots.

A.Dūdiņš norāda, ka Labklājības ministrija atbalsta šādu VM iniciatīvu, jo tādā veidā mūsu valsts pauž savu nostāju un attieksmi pret faktu, ka bērni var lietot dzērienus, kas satur alkoholu. Ņemot vērā katastrofālo demogrāfisko situāciju, ierobežojumi varētu būt vēl stingrāki, piemēram, atļaut pārdot alkoholiskos dzērienus no 21 gada vecuma.

M.Taube uzsver, ka likumdošana ir ļoti svarīga, jo šis ir kārtējais mārketinga veids – dzērieni tiek reklamēti kā bezalkoholiski, lai gan noteiktā daudzumā tie satur alkoholu. Bērni jau agrīni tiek pieradināti pie alkoholiskajiem dzērieniem.

A.Dūdiņš norāda uz analogiju ar vieglajām narkotikām, kuras ir ceļš uz „smago” narkotiku lietošanu. Ar alkoholu ir tieši tas pats.

I.Eglītis uzdod precizējošu jautājumu, vai gatavojot šo likuma redakciju tika paredzēts ierobežot tieši sidra apriti bērnu vidū vai vispār jebkura veida dzērienus, kuru sastāvā varētu būt alkohols, piemēram, kefīru.

I.Šmate skaidro, ka kefīrs ir piena produkts. Lauksaimniecības universitātes pārstāvji norāda, ka tradicionāli, ražojot kefīru ar parastu raugu, tas saturēja

zināmu alkohola procentu. Šobrīd tehnoloģija ir modernizēta un tiek izmantots sausais raugs; kefirā alkohola būtībā vairs nav.

I.Šmate norāda, ka šāda produktu grupa – dzērieni, kas satur alkoholu, nav nepieciešami bērnu uzturam.

I.Tiesniēks norāda, ka Finanšu ministrijai varētu nebūt konceptuālu iebildumu par šo likumprojektu, diskusijas varētu būt par redakciju.

I.Šmate – VM aicina sniegt viedokli par likumprojektu, pēc tam VM lems par likumprojekta virzību un oficiālu saskaņošanu, kā arī piekrīt, ka VM varētu precizēt likumprojekta redakciju, lai nerastos pārpratumi ar piena produktiem.

I.Olafsons pauž viedokli, ka likumprojektā noteikti būtu jābūt norādei par alkohola saturu dzērienos.

I.Beināre norāda, ja marķējumā nebūs norādīts, ka dzēriens satur alkoholu, tad pārdevējs nevarēs pārliecināties vai šāds dzēriens ir bezalkoholisks, vai ar noteiktu alkohola saturu produktā.

I.Šmate – jebkuram pārdevējam ir jāsniedz pilna informācija par preci.

A.Stirna piebilst, ka Eiropā patreiz notiek līdzīgas diskusijas, kā arī apšaubā, ka Latvijā ir ļoti daudz šādu dzērienu.

I.Šmate – VM uzskata šo likumprojektu par vienu no iespējamiem pasākumiem demogrāfiskās situācijas uzlabošanai. Ja sabiedrība nav atbildīga un šāda veida dzērienus tirgo bērniem, tad mums ir jābūt sociāli atbildīgiem un jāaizliedz šādu dzērienu tirdzniecība nepilngadīgajiem. Bērni ir jāaizsargā valsts līmenī.

D.Trofimovs norāda, ka šis jautājums ir cīņa ar sekām, būtu jābūt ar prevenciju un izglītošanu.

I.Šmate norāda ka šis ir mehānisms, kā ierobežot pieejamību konkrētiem dzērieniem. Bērniem nav jādzer dzērieni, kas satur alkoholu. Vienlaikus I.Šmate informē, ka Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns jau vēsturiski sastāv no četrām daļām un viena no šīm daļām ir pieejamības ierobežošana (jo pieejamāks ir produkts, jo tas tiks vairāk pirkt).

M.Taube norāda, ka alkoholisko dzērienu pieejamības ierobežošanas pasākumi nav Latvijas izdomājums. Ir nopietni pētījumi (Eiropas Komisija, Pasaules Veselības organizācija) attiecībā uz alkoholu un tieši šo pasākumu (cenas, reklāma, mārketing) ierobežošana dod visefektīvākos pasākumus. Zinātniskie pierādījumi nav jāapšaubā, izmantojot alkohola industrijas pētījumus. Skolu programmas īstenībā nav visefektīvākās, jo tās var veicināt ieinteresētību.

I.Šmate papildina, ka VM mājaslapā ir pieejamas prezentācijas no iepriekšējās Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes, kurās ir pieejama informācija par visefektīvākajiem pasākumiem alkoholisko dzērienu pieejamības ierobežošanai. Izglītošana alkohola jomā un ražotāju pašregulācija nav sevi attaisnojušas.

I.Olafsons vaicā par importa dzērieniem.

I.Šmate pauž viedokli, ka likumprojekts attieksies arī uz importa dzērieniem – jebkuru dzērienu, kas satur alkoholu, būs aizliegts pārdot bērniem.

S.Kapeika norāda, ka saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likumu, ja pārdevējs sniedz tādu informāciju patērētājam, kuru viņš nespēj pierādīt (pārdevējs apgalvos, ka dzēriens satur vai nesatur alkoholu) vai ražotājs viņam šo informāciju nav sniedzis, tad pārdevējs būs īstenojis negodīgu komercpraksi. Negodīgas komercprakses aizlieguma likums neparedz pārdevējam tiesības prasīt informāciju. Šis regulējums ir vērsts uz to, ka ikvienam pārdevējam, pakalpojuma sniedzējam vai personai, kas darbojas pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja vārdā vai uzdevumā ir jāsniedz patiesa informācija.

L.Anspoka norāda, ka kontrolējošās iestādes nespēs kontrolēt šo normu, ja marķējumā nebūs norādes par alkohola saturu.

S.Kapeika norāda, ka likumprojekta norma, kas paredz, ka bērns nedrīkstēs lietot dzērienus, kas satur alkoholu ir deklarātīva prasība, ja nav paredzēti kontroles pasākumi.

D.Trofimovs vaicā, kura kontrolējošā institūcija izvērtēs vai dzērieni satur alkoholu.

I.Šmate norāda, ka policija ir tiesīga pārbaudīt dzērienu lietošanas faktu.

L.Anspoka norāda, ka likumprojektam būtu vēlams pievienot anotāciju, kura skaidrotu, kā plānotā norma darbosies dzīvē.

I.Eglītis papildina, ka anotācijā nepieciešams precīzi norādīt tās pārtikas produktu grupas, uz kurām attieksies likumprojekts.

I.Šmate skaidro, ja VM lems par likumprojekta oficiālu virzību, tad tiks sagatavota arī anotācija. Patreiz projekta liktenis nav skaidrs, tādējādi anotācija nav sagatavota. Iespēju robežās VM var sagatavot anotāciju, bet patreiz tā netiek solīta.

2. Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna 2012.-2014.gadam projekta sadaļas, kas zaudējušas aktualitāti.

I.Šmate – iepriekšējā Nacionālā alkoholisma ierobežošanas padome sēdē izskanēja priekšlikums, ka no Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna jāsvīturo punkti, kas ir zaudējuši savu aktualitāti (piemēram, par profesionālo armiju (armijas struktūra ir mainījusies)). Sanāksmē nav paredzēts skatīt visu Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plānu pa punktiem. Sanāksmes dalībniekiem tiek lūgts izteikties tikai par aktualitāti zaudējušiem punktiem.

I.Baldiņa-Brūklīte norāda, ka Patērētāju tiesību aizsardzības centram ir iebildumi par punktiem, kas attiecas uz alkohola reklāmas ierobežošanu. 1.3.1. punkts aptver

tikai dažus reklāmas veidus, tas neietver internetu un cita veida pasākumus, kā var izpausties reklāma.

I.Šmate rosina noteikt, ka alkohola reklāmas ierobežošana attiecas uz visiem reklāmas veidiem.

I.Baldiņa-Brūklīte norāda, ka reklāmas definīcija ir sniegta Reklāmas likumā. Reklāmas likumā netiek definēti reklāmas veidi un to faktiski arī nav iespējams izdarīt, jo reklāma var būt jebkāds paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu tirdzniecību/popularitāti. I.Baldiņa – Brūklīte vērš uzmanību uz to, ka izstrādājot atšķirīgas reklāmas definīcijas (kā piemēram, tabakas izstrādājumu reklāmai) PTAC praksē ir saskāries ar vairākām problēmām to piemērošanā.

S.Kapeika norāda uz to, ka alkoholisko dzērienu reklāmas ierobežošana nav noteikta visās ES dalībvalstīs. Ārvalstu medijiem būs iespēja reklamēties un uzraugošajām iestādēm nebūs iespējas ietekmēt šīs reklāmas.

A.Stirna, A.Pelne, M.Taube norāda, ka zinātniskās publikācijas pierāda, ka samazinot vai aizliedzot alkohola reklāmu, ir vērojama pozitīva tendence alkohola patēriņa samazināšanā.

I.Šmate – ir jābalstās uz pasaulē atzītiem zinātniskiem viedokļiem, nevis ražotāju un tirgotāju viedokļiem.

D.Trofimovs jautā, kāpēc ir nepieciešami punkti 1.3.2. un 1.5.1.? Kāpēc ir nepieciešams paaugstināt soda sankcijas? Iekšlietu ministrija uzskata, ka sodu apmērs ir pietiekošs.

I.Šmate – piekrīt, ka ir nepieciešams pārskatīt šo punktu esamību Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plānā.

I.Baldiņa-Brūklīte norāda, ka 1.3.2. punkts ir jāsvītro, jo patlaban jau LAPK paredz maksimālo sodu 10 000 Ls apmērā.

A.Stirna uzsver, ka jautājums par sodiem Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plānā ir aktualizēts tādēļ, ka acīmredzot šie sodi netiek piemēroti, jo jaunieši apgalvo, ka viņi bez problēmām var iegādāties alkoholiskos dzērienus.

I.Baldiņa-Brūklīte norāda, ka punkti 1.3.3. un 1.3.4. ir neprecīzi.

I.Šmate informē, ka VM plāno Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna projektu nodot sabiedriskajai apspriešanai līdz septembrim. Vienlaikus I.Šmate norāda, ka alkohols ir tā joma, par kuru sabiedrībai mēdz būt pretēji viedokļi. Daļa sabiedrības ir agresīvi noskaņota, kas prasa ļoti striktus ierobežojumus no valsts puses, savukārt uzņēmēji vēlas brīvāku regulējumu. VM ir jāņem vērā abi viedokļi, ne tikai ražotāju, bet arī patērētāju viedokļi. Jautājumi par kuriem būs konceptuāli iebildumi (piemēram, par komercdarbības ierobežošanu) paliks atvērti. Izteiktos viedokļus VM apkopos septembrī un prezentēs Nacionālajā alkoholisma ierobežošanas padomes sēdē.

Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plānu plānots izsludināt VSS šā gada rudenī.

Pielikumā: grozījums Bērnu tiesību aizsardzības likumā uz 16.06.2011. (uz 1.lp.).

Sanāksmi vada:

Sabiedrības veselības departamenta direktore

I.Šmate

Sanāksmi protokolē:

Sabiedrības veselības departamenta
Atkarību profilakses nodaļas vadītāja

I.Liepiņa